

var omfattet af § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter, ville være hjemmel til at pålægge virksomheden at udføre for egen regning, foreslås det at give myndigheden hjemmel til at skaffe oplysningerne ved at udføre undersøgelse for virksomhedens regning. Der er tale om en parallel til eksisterende hjemler til selvhjælpshandlinger, men disse forudsætter typisk enten, at der er tale om en akut situation, eller at virksomheden har undladt at opfylde et påbud eller en anden pligt til at fremkomme med oplysninger. Det er netop disse pligter, der bortfalder i § 10-situationen.

Hvis man ikke indfører en sådan hjemmel, vil der kunne forekomme tilfælde, hvor den udgift til undersøgelser, som efter hidtidig praksis ville have været afholdt af virksomheden, vil blive væltet over på myndighederne, eller hvor indsatsen til inøddegåelse af forurening vil blive svækket. Dette vil harmonere dårligt med forurenere-betaler-princippet, og vil endda komme de virksomheder til gode, som har overtrådt reglerne så groft, at politianmeldelse er på tale.

Hvis sagen ender med en straffesag, vil der være mulighed for at få visse omkostninger dækket som sagsomkostninger i medfør af retsplejelovens regler herom. Hvis det imidlertid enten af myndigheden eller af politiet opgives at føre en straffesag, vil dette ikke være muligt, og afholdte omkostninger vil ikke kunne kræves refunderet af virksomheden.

Dette ville kunne give anledning til en vanskeligt forklarlig forskelsbehandling, idet virksomheder, hvor sagen ikke er af en karakter, hvor der vil ske politianmeldelse, vil skulle foretage undersøgelsen og betale efter de gældende regler.

Det foreslås derfor, at der i de love, hvor det er relevant, indføres en hjemmel til, at myndighederne kan udføre nødvendige undersøgelser for virksomhedens regning, i tilfælde, hvor der på grund af selvinkrimineringsreglerne ikke kan afkræves virksomheden oplysninger, herunder udstedes undersøgelsespåbud.

Afgørelser om at foretage undersøgelser for virksomhedens regning må naturligvis ikke anvendes for at lægge pres på virksomheden for at komme med oplysninger eller som en straf i sig selv.

Det vil være en forudsætning for, at myndighederne har krav på fuld dækning af udgifterne, at undersøgelserne og omkostningerne opfylder proportionalitetsprincippet, herunder at de må anses for rimelige og forsvarlige. Som i tilfælde af påbud, selvhjælpshandlinger m.v. efter de gældende regler, må der imidlertid indrømmes myndigheden et forholdsvis bredt skøn, idet nødvendigheden af at foretage bestemte undersøgelser må bedømmes på grundlag af de oplysninger,

som myndigheden har kunnet fremskaffe på afgørelsestidspunktet, og hvilken risiko for sundhed og miljø der på baggrund heraf kan være, jf. også nedenfor afsnit 2.1.3.3. At det efterfølgende viser sig, f.eks. ved de foretagne undersøgelser, at situationen ikke var så alvorlig, som myndighederne havde grund til at frygte kunne være tilfældet, ændrer ikke på gyldigheden af afgørelsen eller på betalingspligten, ligesom det heller ikke ændrer på gyldigheden af et undersøgelsespåbud efter de gældende regler, jf. dog nedenfor vedrørende jordforureningsloven.

Undersøgelserne, som myndighederne foretager, vil i de fleste tilfælde være identiske med dem, som virksomheden ellers skulle have foretaget, men kan også have en anden art, hvis der f.eks. er tale om, at myndighederne via undersøgelser er nødt til skaffe oplysninger, som virksomheden allerede ligger inde med, men ikke vil afgive.

Bestemmelserne begrænses ved, at de undersøgelser, som myndigheden foretager, skal være nødvendige for at skaffe oplysninger, som det ellers – når man ikke er i en § 10-situation – påhviler virksomheden at skaffe for egen regning og give til myndighederne. Bestemmelserne vil således ikke kunne bruges til at vælte omkostninger over på virksomheden, som myndighederne ville have skullet dække selv, hvis man ikke var i en § 10-situation.

Beslutninger om at foretage sådanne undersøgelser vil have karakter af en afgørelse, og forud for afgørelsen vil der på samme måde som ved de påbud, de erstatte, som hovedregel skulle foretages partshøring (forvarsling af afgørelsen). Virksomheden vil her også kunne komme med bemærkninger vedrørende omfanget af undersøgelserne eller metoden, herunder foreslå billigere løsninger. Forvarslingen skal således være så specifik med hensyn til undersøgelsesmetode og -omfang, at virksomheden har mulighed for at bedømme konsekvenserne af afgørelsen.

Afgørelserne vil også kunne påklages i hvert fald i det omfang de afgørelser, de erstatte, ville have kunnet påklages, så virksomheden kan få prøvet, om betingelserne for at udstede påbud eller i øvrigt kræve oplysningerne ville have været til stede, hvis man ikke var inde i en § 10-situation.

Beslutning om at foretage undersøgelser kan efter forslaget kun træffes, hvis § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter finder anvendelse. Hvis virksomheden giver samtykke efter § 10, stk. 3, til at give oplysningerne, kan der derfor ikke træffes afgørelse efter de foreslåede bestemmelser.